

Elmuseet i 25 år

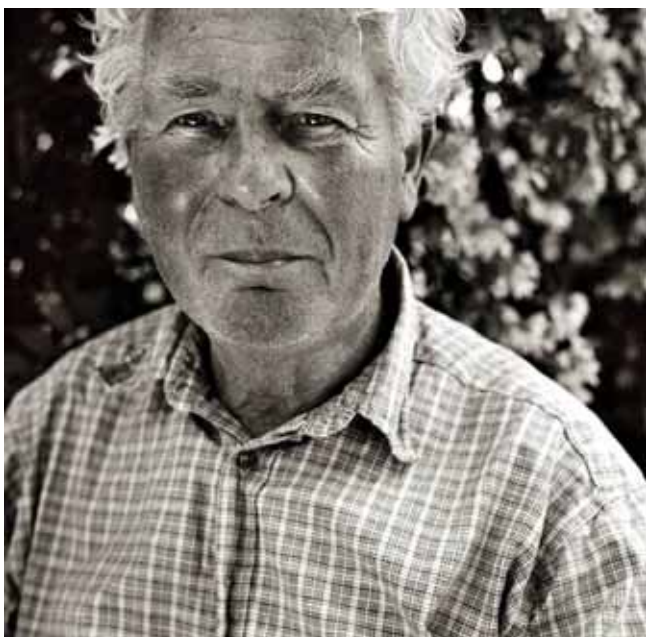
I 2009 fejrede vi Elmuseets 25 års fødselsdag, idet daværende energiminister Knud Enggaard officielt indviede museet den 27. august 1984.

I sin tale gengav han idégrundlaget for museet: *"Formålet med Elmuseet er jo ikke alene at være museum, men på god museumsvis at være et center, som der udgår en pædagogisk aktivitet fra. Den unge generation kan her hente viden og inspiration, og elektricitets betydning nu og i fremtiden kan blive belyst på den måde, som den fortjener."*

Den 27. august er i øvrigt en vigtig dag i elektricitets historie, for netop den dag blev det elektriske lys – i form af kulbuelys – for første gang i 1857 officielt præsenteret i Danmark på Christiansborg Slots ridebane ved krigsminister Høegh-Guldberg.

Elmuseet blev dog ikke skabt ud af ingenting – 3 år havde fødselshjælperne været i gang med tankerne om at opbygge museet.

Allerede i foråret 1981 havde forfatter og museumsleder Peter Seeberg aflagt besøg på Gudenaacentralen og talt med daværende bestyrer Børge Thorup om at anlægge et elmuseum på stedet. Peter Seebergs tanker fandt god genklang i elværkskredse, i bestyrelsen for Gudenaacentralen og hos Erhvervsrådet i Bjerringbro.

Peter Seeberg

Der var på Gudenaacentralen store og gode lokaler, der ville egne sig til udstilling, og der ville være plads til fremtidige magasiner, der skulle rumme de mange museums-genstande, der skulle indsamles. Ja – rent faktisk lå der allerede dengang mange genstande hos bl.a. elforsyningen som ventede på at få en plads på det kommende museum.

Tangeværket - Gudenaacentralen

"Der er alle muligheder i Tange for at lave et museum, der vil interessere et meget stort publikum – og det bør ikke blot blive et museum, hvor man kan se døde ting, men også noget, der arbejder og bærer fremad", udtalte Peter Seeberg.

Allerede i november samme år diskuterede man, hvad museet skulle hedde. Flere forslag var i luften. Et stykke tid var Danmarks Energimuseum det foretrukne. Men man valgte Danmarks Elmuseum, da man syntes, at elektricitet skulle indgå i navnet af hensyn til bidragsyderne. Man forestillede sig, at museet i første omgang skulle finansieres ved bidrag fra private fonde, koncessionerede selskaber og på længere sigt med bidrag fra det offentlige (dvs. stat, amt og kommune) på samme måde, som andre museer blev drevet.

Året efter, den 12. maj 1982, holdt man stiftende generalforsamling for det nye danske elmuseum på Madsens Hotel i Bjerringbro. En stor interessekreds bestående af personer fra el-verdenen var indbudt – fra uddannelses- og forskningsinstitutioner, erhvervslivet og elforsyningen. Peter Seeberg talte varmt for sagen. Museet blev endelig indstiftet 3. november 1982 og en række bestyrelsesmedlemmer blev udpeget til at føre sagen videre.

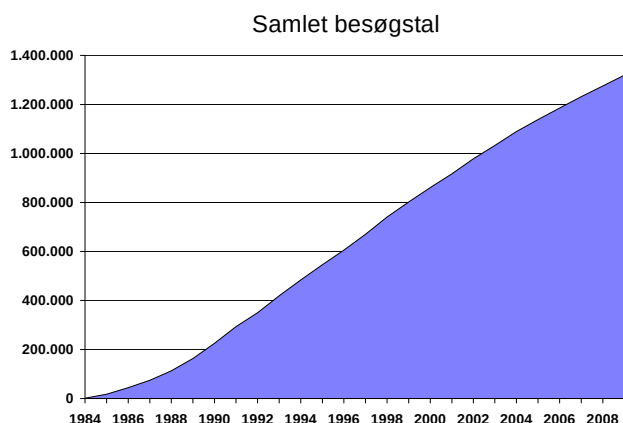
På det tidspunkt var også mag. art Torben Holm, som havde skrevet speciale om dansk elhistorie, kommet til – og han havde allerede udformet de første ideer for et nyt museum i Tange. Fra 1988 til 1996 overtog mag. art Birgitte Wistoft chefstolen på det nye Elmuseet. Hun blev afløst af lic. scient. Keld Nielsen, som forlod museet i 2004, hvor lic. scient. Georg Stenstrop over jobbet som museumsdirektør. En række medarbejdere har trofast været på museet gennem omtrent alle disse år.

Helt fra starten har der været brug for at rejse penge til etablering, fortsat udvikling samt den daglige drift. Mange hjælp gennem årene - både med småt og stort. Siden 1984 støttede Bjerringbro kommune og Viborg Amt museet økonomisk med driftstilskud, suppleret med støtte fra elforsyningsens mange selskaber herunder bl.a. også Gudenaacentralen og erhvervslivet. Fra 1987 gik de store el-selskaber ELSAM og Elkraft ind og støttede museet økonomisk med et årligt driftstilskud. Elforsyningen passede godt på sit museum og sin historie ved at støtte museet fremover.

1984 – stalden under indretning til udstilling.

Med elforsyningsens liberalisering og ændrede struktur blev det de to selskaber Eltra og Elkraft System, siden Energi E2, der blev museets hovedsponsorer. Denne rolle varetaget i dag på fornemste vis af energinet.dk.

Mange gæster har lagt vejen forbi museet – over 1.300.000 har været på besøg og nydt landskabet, kraftværket, de skiftende særudstillinger og museet permanente udstillinger. Helt fra museets start har det været vigtigt, at man på Elmuseet ikke bare må se på. Man skal deltage – prøve de mange interaktive opstillinger ved at dreje, cykle, trykke på knapper eller sætte sammen. Science center tanken hvor man lærer gennem eksperimenter har været og er stadig et særligt kendetegn ved museets udstillinger.

Museets pædagogiske virksomhed har også fra starten været central – Elmuseet er blandt de museer i landet, hvor mere end 50 % er under 18 år. Og der bliver taget godt imod børnene og de unge. Der er blevet arbejdet ihærdigt på netop at formidle teknik og kultur til børnene og de unge i samfundet.

Thrige Laboratoriet er Elmuseets science center.

Museet har gennem årene udviklet nye undervisningsforløb indenfor elektricitet og energi, prøvet nye former for aktiviteter som bl.a. teater og demonstrationer, så museets personale undertiden kan føle sig som en god del af underholdningsbranchen. Men der er altid en dybere mening i det, der formidles – omkring energi og klima eller andre temaer. Og det er også hvad vores gæster efterspørger – en kombination af viden og underholdning.

Godt hjulpet af elforsyningen, elbranchen og private fonde blev det muligt at udbygge museet. Den ene bygning efter den anden blev bygget af museet eller lejet af Gudenaacentralen.

I 1986 åbnede museet sin første lille Elcafé, hvor man kunne tilbyde en begrænset skare lidt mad og drikke i smukke omgivelser. Men da de mange gæster på travle dage stod i kø på trappen for at få kaffe og komme på toilettet var det klart, at museet måtte udvides med en bygning, der kunne rumme en ny café, en multisal, flere toiletter, og kontorer til personalet, som dengang sad i lokaler i de boliger, der er i dag udgør en del af museets frilandsafdeling.

I 1989 fik museet montagehallen fra Tjæreborgmøllen ved Esbjerg foræret til magasin og udstillingsbygning. Den blev genopført og indrettet, så museet dengang fik fordoblet sit udstillingsareal. Og den blev en fin ramme omkring den gamle dampmaskine fra 1895, der i samme periode blev flyttet fra Pindstrup Mosebrug.

1989 – Montering af dampmaskinen i Hallen.

I 1994 kunne vi så indvi hovedbygningen med Café Edison, som benyttes ikke blot af museets mange gæster, men også af mange andre der blot lægger vejen forbi eller afholder festdage eller temadage på museet. Sponsorlisten bag byggeriet var lang – og det var elforsyningen med ELSAM og Elkraft, der gik forrest.

Elmhøjhuset hovedbygning fra 1994.

Med indvielsen af den nye Hovedbygning blev der mulighed for at indrette museets tre frilandshuse og dermed at præsentere hvor meget elektriciteten har betydet i de danske hjem. Der blev indrettet en bolig fra 1920'erne i Gudenaacentralens gamle bestyrerbolig, et landbrugshjem fra 1930'erne i elværkets tidligere forpagtergård, og endelig blev der indrettet et hjem fra 1960'erne i den nye bestyrerbolig i huset, som Gudenaacentralen havde opført i 1950.

Køkkenet fra 1960'erne.

Museet fik også rejst andre bygninger til frilandsafdelingen. Det ene transformertårn efter det andet blev rejst på marken langs vejen til museets frilandshus fra 1930'erne, og en Riisager vindmøller fra 1970'ernes vindmøllepioner-periode blev rejst i haven ved 1930'erne-huset. Den blev siden flankeret af en 30 meter lang glasfibervinge fra LM Glasfiber, som kunne vise hvor hurtigt udviklingen inden for den danske vindmøllebranche fandt sted.

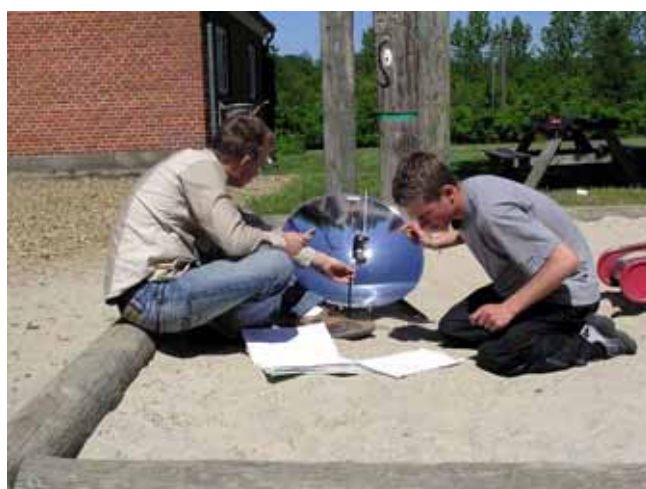
Museet hjemtog også Gedsermøllen fra 1957, og påbegyndte arbejdet med at sikre møllen for eftertiden. I 2000 forærede Elsam museet en turbinerotor i rustfrit stål fra Studstrupværket ved Århus. Den store gave på 100 tons blev også placeret udendørs ved museets udstillingsbygning, hvor der blev fortalt om elektricitetens historie.

Turbinerotor fra Studstrupværket.

I 2001 skulle museet flytte ud af det lejede magasin i et kornlager på Ormstrup Gods udenfor Bjerringbro, som skulle nedrives. Det gav alvorlige problemer, og museet overvejede at låne penge til at bygge et nyt magasin. Men problemet blev løst af Gudenaacentralen, som tilbød at bygge et stort magasin museet så kunne leje. I dag råder museet over 10 bygninger til udstillinger samt gode magasiner.

Samme år kunne museet også med midler fra Undervisningsministeriet indvi en helt ny del af museets frilandsområde, Solbyen, hvor der kunne fortælles og eksperimenteres med vindenergi, solfangere og solceller. I en nyopført vindtunnel kunne gæster og især skoleelever opleve vindens kræfter og gennemføre forsøg med små vindmøller. På solskinsdage kunne museet tilbyde panderistede pølser ristet på museets solkomfur.

Eksamen i Solbyen.

I 2002 blev museets Niels Bohr-tårn indviet i det tårn, hvor Gudenaacentralen tidligere havde repareret transformere. Bohr-tårnet dannede ramme om Niels Bohr Instituttets gamle Van De Graaff generator, der var doneret til museets samlinger og stadig kunne bringes til at vise gnister.

Niels Bohr's 7 meter høje Van de Graaff generator.

Der blev også udviklet en ny Tesla spole, som kunne frembringe 2 meter lange gnister. De mange daglige højspændingsdemonstrationer, som museets personale tilbød bragte besøgstallet godt opad igen, og er stadig et af højdepunkterne for de mange gæster, der besøger museet.

Tesla spole med gnister.

I 2005 lykkedes det med en stor donation fra Energi E2, at fejre restaureringen og genopstillingen af Gedsermøllen i området ved museets Solby, som siden også fik en brint-hytte, hvor gæsterne kan følge elektricitetens vej til lagret brint og transformationen tilbage til el.

Gedsermøllen bliver opstillet i Solbyen.

Elmuseet er også et traditionelt museum i den forstand, at vi indsamler viden og museums-genstande, vi registrerer og bevarer, mens vi samtidig også forsker og formidler. I 2002 blev Elmuseet optaget som statsanerkendt museum og fik dermed også støtte fra Kulturministeriet. Listen over museets genstande, fotografier og arkivalier vokser hvert år, det samme gør antallet af de publikationer, som museets medarbejdere bidrager til med resultater af undersøgelser og forskning.

Peter Seeberg udtalte, at Elmuseet ikke bare skulle være et sted, hvor man kunne se døde ting, men også noget der arbejder og bærer fremad. Og Elmuseet har fulgt med udviklingen og forøget de permanente udstillinger med emner som vedvarende energi og f. eks brintteknologi. Danmark har en enestående plads i verden indenfor energiteknologi på blandt andet vindkraftområdet og kraftvarmeværkerne. Den historie skal også bevares og fortælles.

Indvielse af Fremtidens Energi med brintanlæg i 2006.

Elmuseet er blevet egnens hovedattraktion, hvilket blev understreget i 2007, hvor Danske Turistattraktioner tildelte 4 stjerner til museet. En anerkendelse, som tildeles attraktioner af national interesse med autenticitet, atmosfære, godt service-niveau og ikke mindst stor brugertilfredshed.

Mange af museets sponsorer indenfor elforsyningen har i løbet af årene skiftet navn til energi-forsyninger. Det har museet også valgt at gøre, da repræsentantskabet på årets repræsentantskabsmøde besluttede, at museet skifter navn til Energimuseet, med undertitlen Danmark Energi Museum.

Der er store planer for den fremtidige udbygning af museet – med bygninger, udendørs arealer og formidlingen generelt. Det pædagogiske indhold vil også være centralt i fremtidens energimuseum. De bedste og mest engagerende dele fra museet, science centret og temaparken skal kombineres, så det nye museum bliver en endnu større attraktion lokalt, regionalt, nationalt og globalt.